

Programul revistei includea: Articole cu mesaje practice și științifice; Cronică; Însemnări practice selectate din literatura despre agricultură; Întrebări și răspunsuri; Bibliografie; Cooperația agricolă și de credit (apare din 1911) și bineînțeles că nu lipsea rubrica *Anunțuri*.

În anunțul publicitar al acestei reviste, în care se propunea abonarea la ea, găsim de fapt principiile de activitate a ei. Revista era dedicată intereselor agriculturii din Basarabia. Pe paginile ei erau abordate subiecte cu referințe la dezvoltarea unor ramuri ca viticultura, vinificația, pomicultura, legumicultura, cultura tutunului, a plantelor de câmp, creșterea animalelor. Concentrând atenția asupra acestor ramuri, redacția nu scăpa din vedere nici unele aspecte din celelalte ramuri: apicultura, sericicultura (creșterea viermilor de mătase), piscicultura și silvicultura. Publica și o serie de articole despre meșteșugurile casnice și chiar sfaturi practice ce țineau de agricultură.

În anii editării, revista a devenit un centru animat de schimb de păreri și observări în diverse domenii ale agriculturii. Pe paginile ei au publicat articole savanți cunoscuți: S.M. Bogdanov, A.A. Brauner, V.V. Kolkunov, I.M. Krasilscik, N.C. Moghileanski, A.I. Nabokih, M.V. Nerucev, V.V. Talanov, V.Ia. Iuriev, A.A. Iacevski. Colaboratorii ai revistei erau specialiștii practici, proprietarii de moșii, agronomi, profesori ai școlilor agricole și de vinificație. În revistă erau expuse rezultatele experimentelor practice efectuate pe moșiile lui V.I Bogdan, a E. Melega-Kuzminskaia etc., erau descrise cu lux de amănunte livezile-model ale lui A.N. Krupenski din Ciutulești, A.I. Pomer din Țaul, F.F. Kepen din Voinova-Ichel, C.C. Grajdean și V.I. Bogdan din Cuhurești, a E. Melega-Kuzminskaia din Temeleuți etc. Se propuneau măsuri în vederea ridicării nivelului de gospodărire a țăranilor, un mare rol acordându-se cooperăției agricole și de credit. Revista a constituit cu adevărat o enciclopedie a agriculturii Basarabiei de până la revoluția bolșevică din 1917 (Ponomarev 1981, 59).

Rubrica *Întrebări și răspunsuri* satisfăcea interesele cititorilor în diferite domenii, în special, cele legate de procurarea semințelor, puieților, a butașilor de viță-de-vie, a uneltelor și mașinilor agricole etc. Iată ce răspundea revista la întrebarea unde se poate de procurat porumb american? Semințe de porumb american puteți procura în gubernia Basarabia: la moșia lui V.I. Bogdan, stația

Cobâlnea a căii ferate Sud-Vest; la moșia Temeleuți a E.P. Melega-Kuzminskaia, județul Soroca. Mai pot fi procurate la Zemstva gubernială din Ecaterinoslav, cât și direct din America. Pentru aceasta e nevoie de contactat pe agentul rus din America de Nord F. Kryshtofovich pe următoarea adresă: Mr. Theo Kryshtofovich, Russian Government Agisoltural Comrossioner, 3939 Magnilia Ave, St. Louis, Mo., United States of America (BCX 1909, N^o4).

De fapt, aceste întrebări puteau fi satisfăcute urmărind și o altă rubrică, cea a *Anunțurilor*, prezentă în toate numerele. În primii ani ai ediției, prețurile pentru o singură publicare a anunțului erau: pentru o pagină 10 ruble, $\frac{1}{2}$ din pagină 6 ruble, $\frac{1}{4}$ din pagină 4 ruble. Anunțurile mici costau câte 10 cop. pentru un rând petit. Prețul la anunțurile repetate se stabileau prin contract. În anul 1913 prețurile la anunțuri s-au majorat, ele fiind următoarele: pentru o pagină 20 de ruble, $\frac{1}{2}$ din pagină 10 ruble, $\frac{1}{4}$ din pagină 6 ruble, iar anunțurile mici costau câte 25 copeici pentru un rând petit. Mesajele publicitare ale revistei erau amplasate la sfârșitul revistei și pe partea interioară a copertei. Tematica lor este legată, ca și întreg conținutul revistei, de agricultură. Dacă facem o clasificare a acestor mesaje, observăm, că predomină anunțurile pepinierelor, ale gospodăriilor-model, birourilor și uzinelor de unelte și mașini agricole. Își oferea serviciile și Casa de credit mărunț a Zemstvei guberniale. Sunt deseori inserate și reclame ale publicațiilor periodice cu profil agricol, editate în Rusia. Ofertanții erau atât din rândul celor locali, cât și străini. Pepinierele pot fi situate pe primul loc în rândul ofertanților locali. Anunțurile lor ocupă diferite spații, de la o jumătate de pagină, la o pagină întreagă. O pagină întreagă a revistei îl ocupă și anunțul pepinierii de la Bucovăț, prezent aproape în toate numerele cercetate.

Pepiniera de la Bucovăț, proprietate a unor mănăstiri din străinătate, anunța „arendatorii livezilor de pe moșiile mănăstirești, că pe parcursul a două luni, începând cu 1 octombrie - 1 decembrie 1909, primește comenzi la butași de viță-de-vie altoiți cu viță-de-vie americană la un preț redus de cel de pe piață. După termenul anunțat, se vor vinde deja la prețuri libere, atât arendatorilor, cât și persoanelor particulare” (BCX 1909, N^o13). În anii următori textul anunțului suportă mici modificări. Oferta rămânea aceeași: se primeau co-

БЫКОВЕЦКІЙ ПИТОМНИКЪ
Управленія имѣніями заграничныхъ
духовныхъ установленій
ВЪ БЕССАРАВСКОЙ ГУБЕРНІИ,
СТ. БЫКОВЕЦЪ Ю.-З. Ж. Д.
— СИМЪ УВѢДОМЛЯЕТЪ —
ЧТО ПРИНИМАЮТСЯ ЗАКАЗЫ
НА
привитые къ американскимъ
лозамъ
ВИНОГРАДНЫЕ САЖЕНЦЫ
И
ПЛОДОВЫЯ ДЕРЕВЬЯ
(груши, яблони, сливы, абрикосы,
персики, вишни, орѣхи),
сѣянцы лѣсныхъ плодовыхъ деревьевъ и подвой
ДЛЯ ШТАМБОВОЙ И НАРЛИКОВОЙ КУЛЬТУРЪ.
КАТАЛОГЪ ПИТОМНИКА
высылается по первому требованію бесплатно.
Адресъ для корреспонденціи: Почт. Отд. Каларашъ.

2. Caseta publicitară a pepinierii de la Bucovăț, БСХ (prezentă aproape în toate numerele).

menzi la butași de viță altoită cu cea americană și copaci fructiferi (meri, peri, pruni, caiși, piersici, vișini și nuci) din cultura cu tulpina înaltă și piti-că. La solicitare, se trimitea catalogul pepinierii.

După cum se vede din conținutul primului anunț, Administrația Mănăstirilor se adresează, îndeosebi, arendatorilor pământurilor ei. Cu adevărat, prin crearea pepinierii de la Bucovăț, s-a urmărit scopul de a ajuta oamenii ce munceau moșiile mănăstirești, să procure pomi din sorturi bune și viță altoită nefiloxerată.

Anul 1906 poate fi considerat anul fondării acestei pepinierii, deoarece atunci, Administrația Mănăstirilor, „având dorința de a face o mare pepinieră, a format o comisie din d-nii Kosovici, Sokolov și Faure, mari specialiști, ca să studieze locul unde se vor putea așeza. După mai multe cercetări, comisia a stabilit crearea pepinierii pe dâmbul dealului de lângă satul Pitușca. Acest dâmb cu înclinare diferită, se afla lângă drumul de fier, între stațiile Bucovăț și Călărași, cam la 4 verste de gara Bucovăț. Suprafața de cultură a fost mai întâi de

87 desetine, iar mai târziu, când treburile au început a merge bine, s-a mărit la 148 desetine. Construcția clădirilor și cultura pământului s-a început în anul 1908 și s-a terminat în anii 1909-1910. Drept material de înmulțire și sădire a fost folosit răsadul, adus direct din Franța, Germania, Austro-Ungaria, Belgia, Crimeea, Caucaz și din toate colțurile Basarabiei. Pepiniera Bucovăț, care furniza pomi și vițe altoite foarte bune, dusesse faima prin toată Rusia, prin produsele ei ieftine. Pepinieriștii din Rusia s-au îngrijorat, intervenind la instituțiile înalte, să oprească introducerea vițelor din Basarabia, pe motiv că sunt filoxerate, lucru neadevărat” (Georgescu 1919, 152-153).

Filoxera este o insectă care apare din putregai și este cel mai mare dușman al viței-de-vie. În Basarabia a fost observată pentru prima dată în anul 1886 în viile moșierului Cristi din Teleșova, județul Orhei (БЮСК 1912, 353). Apariția acestei insecte în viile basarabene a constituit o adevărată tragedie pentru viticultura Basarabiei. Mai înainte de aceasta, prin anii '60 ai secolului XIX, ea a făcut ravagii în viile din Franța, Ungaria, Spania, Portugalia, Italia, Africa, Australia, în cele din Caucaz etc. În Basarabia n-au fost afectate de filoxeră viile de lângă Akkerman, deoarece au fost sădite în sol nisipos (Берг 1918, 190).

Lupta cu filoxera a fost grea și de lungă durată. La început erau distruse în mod forțat viile, ceea ce provoca nemulțumirea populației, apoi s-au făcut încercări de a nimici dăunătorul cu preparate toxice, ca până la urmă să se treacă la cultivarea viței-de-vie altoită cu cea americană. Dar și aici au apărut probleme. Pentru a reinnoi viile cu astfel de viță-de-vie, era nevoie de un număr mare de butași. Timp de câțiva ani în sudul Basarabiei au fost create 14 pepiniere-model de experimentare a viței-de-vie (Пономарев 1981, 29). Oricum, cerințele la ea nu erau satisfăcute. Iată ce scria în acest sens administratorul moșiei Temeleuți, justificând crearea pepinierii „Soiuz” în anul 1906, pe unul din terenurile agricole ce-i aparțineau E. Melega-Kuzminskaia: „În Rusia nu este de unde de procurat butașii altoiți cu vița-de-vie americană. De aceea, în mare parte, ei sunt comandați peste hotare, în special din Franța. Comandarea lor, însă, este nu numai costisitoare, dar și riscantă din mai multe motive. Altoirile primite sunt adeseori făcute cu portaltoiri nerezistente la filoxeră, iar uneori în loc de sorturile comandate ne trimit altele, care nu corespund condițiilor

climaterice din Basarabia. De o calitate proastă sunt uneori și butașii celor mai recunoscute pepiniere franceze. Multe gospodării din Basarabia, specializate în viticultură, consideră că este mai convenabil să-și restabilească viile cu soiuri rentabile, de proveniență locală, decât cu cele aduse de peste hotare” (BCX 1915, №3). Prin aceasta se explica crearea în masă a pepinierele în Basarabia la începutul secolului XX.

O altă pepinieră care a activat în această perioadă în Basarabia a fost și cea a Societății coloniștilor evrei (Eko) din orașul Soroca, fondată în 1901 și administrată de agronomul Ia.G. Etingher. Reclama acestei pepiniere este întâlnită des în rubrica *Anunțuri* a acestei reviste. Iată conținutul ei: „Pepiniera „Eko” din orașul Soroca, decorată cu medalii de aur la Expozițiile agricole din Kiev, Vinița și Tarutino (1908), propune la cele mai moderate prețuri un bogat sortiment selectat de răsad industrial și pentru amatori de copaci fructiferi: meri și peri în bază de puieti sălbatici și portaltoiuri pitice, pruni, caiși, vișini, cireși, piersici, gutui și nuci; viță-de-vie, altoită cu portaltoi american rezistent la filoxeră, butași de viță-de-vie pentru vinuri de desert din soiuri europene și americane; arbuști de pomuşoare, copaci decorativi și trandafiri. Oferă gratis clienților cataloage ilustrate cu produsele propuse” (BCX 1910, №6). Pepiniera aparținea Societății coloniștilor evrei. Toate cheltuielile de întreținere a ei erau suportate de comitetul central al acestei Societăți, cu sediul la Paris (Урсов 1907, 239).

Societatea coloniștilor evrei (Eko) a fost fondată în anul 1891 la Londra de baronul Maurice de Hersch. Scopul creării acestei societăți a fost de a ajuta evreii din toate țările Europei și Asiei și în primul rând din țările, în care aceștia erau supuși impozitelor speciale și restricțiilor politice, să emigreze în orice parte / localitate a Americii de Nord și de Sud. În anul 1892, în Sankt Petersburg, s-a deschis filiala Societății în frunte cu baronul G.O. Ghințburg. Activitatea acestei Societăți nu s-a redus doar la emigrarea evreilor din colonii. Unul din obiectivele ei a fost și susținerea financiară a evreilor din coloniile agrare în scopul ridicării nivelului de lucrare a pământului, de instruire, și în general a nivelului de trai. O activitate intensă a desfășurat Societatea și în Basarabia. Județul Soroca, care deținea cele mai multe colonii agrare de evrei, a fost susținut în mod deosebit. În coloniile Mărculești, Vertiujeni, Liublin și Dumbră-

На выставках 1908 года в Киев, Винницѣ и Тарутиновѣ получены
ЗОЛОТЫЯ МЕДАЛИ.

Массовая культура промышленныхъ сортовъ.
ЛЕВЪИТЕЛЬСКІЕ СОРТИМЕНТЫ.
ОТБОРНЫЙ ПОСАДОЧНЫЙ МАТЕРІАЛЪ
по очень умереннымъ цѣнамъ.
ПЛОДОВОЯ ДЕРЕВЬЯ:
ЯБЛОНИ и ГРУШИ
на обыкновенныхъ дичкахъ и карликовыхъ подвоевъ;
сливы; абрикосы; вишни; черешни; персики;
айва; волонскій орѣхъ.

ВИНОГРАДНЫЯ ЛОЗЫ:
привиты на филлоксеро-устойчивыхъ американскихъ подвоевъ
лозы; богатый выборъ черенковъ **десертныхъ и вин-**
ныхъ европейскихъ сортовъ; **черенки** американскихъ
подвоевъ и „примухъ производителей”.

Ягодные кустарники; декоративныя деревья; декоративныя кустарники; розы.
Безъ орошенія.—Гористая открытая мѣстность.—Воспитаніе при весьма суровыхъ
климатическихъ условіяхъ.—Особенная выносливость растений.—Тщательная фор-
мовка.—Богато-развѣтленная корневая система.

Адресъ: Завѣдывающему Питомникамъ „ЕКО” Я. Г. Этингеру, Сороча, Бессарабской губ.
ИЛЛЮСТРИРОВАННЫЕ КАТАЛОГИ—БЕЗПЛАТНО.

3. Reclama pepinierii „Eko” din Soroca (BCX, №18, 1910).

veni s-au deschis patru școli evreiești⁷. Lângă orașul Soroca a fost creată pepiniera Societății numită „Eko”. De susținere specială se bucurau tinerii evrei. Cazul pepinierii „Eko” din Soroca este un exemplu în acest sens. Toate lucrările în pepinieră erau efectuate în totalitate de elevi-evrei, și nu de muncitori angajați. Cneazul S.D. Urusov în „Записки губернатора. Кишинев 1903-1904”, dă o apreciere pozitivă acestei pepiniere, numind-o drept gospodărie-model, care livra răsad tuturor proprietarilor de livezi, indiferent de naționalitate și stare socială. Toți acei interesați de ridicarea rentabilității livezilor, puteau, fără nicio piedică, să ceară nu numai sfaturi și indicații privind cultivarea pomilor fructiferi și decorativi, dar și un ajutor direct din partea administrației pepinierii. Cneazul Urusov, în baza confirmărilor din partea unor activiști locali, menționează și influența benefică a activității pepinierii asupra îmbunătățirii și dezvoltării pomiculturii, îndeosebi în gospodăriile mici. Pe lângă cele 30 desetine de pământ, pe care era amplasată, pepiniera mai deținea o uscătorie pentru fructe și legume și o fabrică de conserve (Урсов 1907, 243).

Activitatea pepinierii „Eko” a influențat benefic dezvoltarea pomiculturii și viticulturii din Basarabia. Produsele ei se bucurau de succes în rândul agricultorilor basarabeni. Despre aceasta citim pe paginile revistei. Cât privește situația evreilor din colonii, apoi ea s-a schimbat puțin, chiar și în urma măsurilor întreprinse de Societatea coloniștilor evrei (Tomuleț 2012, 283).

⁷ ANRM, F.2, inv.1, d. 9446, f. 4.

Agenții ai Societății activau și în alte localități din Basarabia. În Chișinău funcționa un comitet cu sediul în clădirea ospătăriei evreiești din strada Ilinskaia. Membri ai acestui comitet erau I.I. Krasilșcik, domiciliat în strada Leovskaia 32, și S.S. Lihtman, strada Sinadinovskaia⁸. În Orhei activa ca agent M.V. Ravici⁹, iar în Hotin – G.E. Feferman și S.M. Barek¹⁰. Aceștia îi ajutau pe evreii agricultori la procurarea răsadului și a inventarului agricol, împrumutându-le bani pe termen lung.

Nu întotdeauna acțiunile întreprinse de agenții Societății erau apreciate pozitiv. Mulți considerau, că aceste măsuri purtau pe alocuri un caracter abuziv. Unele documente de arhivă atestă acest lucru. În demersul său din 14 octombrie 1914, adresat ministrului Instrucțiunilor Publice, mic-burghezul Grigore Granovski se arată nemulțumit de activitatea împrumutătorilor acestei Societății din guberniile Herson, Ecaterinoslav și Basarabia, numind-o chiar dăunătoare. „Pătrunzând în toate sferele vieții, inclusiv cea cotidiană a coloniilor evreiești, organizând în ele întovărășiri, pe care le aprovizionează cu bani, împrumutând obștilor sătești și persoanelor particulare sume mari, agenții „Eko” au aservit populația, o amăgesc și o ruinează, folosindu-se de ignoranța și sărăcia ei”¹¹. Demersul lui Granovski a servit drept motiv pentru care guvernatorii acestor gubernii primesc indicații de a verifica pe teren activitatea acestor agenți. Guvernatorul Basarabiei emite la 10 ianuarie 1915 o dispoziție strict secretă cu nr. 60, adresată ispravnicilor județeni, rugându-i, în mod rapid, să prezinte informații despre activitatea dăunătoare a Societății „Eko”. Din rapoartele prezentate de ispravnici, nu s-a depistat niciunul în care s-ar raporta că agenții societății desfășoară o activitate dăunătoare în rândul agricultorilor-evrei din Basarabia¹². Mențiuni precum că agenții împrumut sume mari de bani Caselor de credit și de economii ale Întovărășirilor din colonii, figurează în rapoarte. Însă, ispravnicii județelor, în care activau acești agenți n-au văzut sau n-au vrut să vadă acțiunea dăunătoare a acestor măsuri. De altfel, Granovski, în demersul său, menționează, că este greu de dezvoltat activitatea agenților Eko, din motiv că funcționarii sunt mituiți de aceștia¹³.

⁸ ANRM, F. 2, inv. 1, d. 9446, f. 2.

⁹ ANRM, F. 2, inv. 1, d. 9446, f. 3.

¹⁰ ANRM, F. 2, inv. 1, d. 9446, f. 5.

¹¹ ANRM, F. 2, inv. 1, d. 9446, f. 1.

¹² ANRM, F. 2, inv. 1, d. 9446, f. 2, 3, 4, 5

¹³ ANRM, F. 2, inv. 1, d. 9446, f. 1.

Un alt mesaj cu subiect agricol îl conține și anunțul pepinierii pomicele a baronului A. Stuart din Chișinău, șoseaua Costiujeni, care „oferea puieți de meri și peri înalți și pitici, pruni și nuci de diferite sorturi la un preț de 30-35 cop. puieții și de 25-30 ruble pentru o sută” (BCX 1909, №13). Pe lângă pomi fructiferi în pepiniera baronului sau cum i se mai zicea, livada-model a lui A. Stuart se cultiva /experimenta și vița-de-vie. Folosind cele mai noi realizări ale științei agricole, implementând cele mai înaintate metode de cultivare a culturilor pomicele și viticole, A. Stuart a obținut succese remarcabile în acest domeniu. De exemplu, la expoziția agricolă din anul 1909, din orașul Bender, au fost expuse din livada lui 31 de sorturi de struguri și 21 de sorturi de pere, crescute pe copaci cu tulpina înaltă (BCX 1911, №18). În anul 1910 a participat la expoziția-târg organizată la Sankt Petersburg de Societatea Imperială de pomicultură, unde, împreună cu alți proprietari de livezi-model din Basarabia, au creat un așazis exponat colectiv basarabean, alcătuit din 27 de sorturi de pere și aproximativ tot atâtea sorturi de mere, diverse sorturi de struguri și vin din viile lui C.A. Mimi, județul Bender, și G.I. Cristi din județul Orhei. Exponatul basarabean a trezit admirația publicului vizitator, câștigând medalia mare de aur a expoziției. Cu medalia de aur a fost apreciată și colecția de fructe din livada A. Pomer. Fructele și vinurile basarabene expuse în cadrul acestei expoziții-târg au fost mult apreciate și în presa cu profil agricol din Rusia. Iată, de exemplu, ce scria V. Pașchevici în revista „Плодоводство”, nr. 5, 1910, referitor la aceasta: „Prin exponatele expuse se demonstrează, că organizarea corectă a pomiculturii basarabene pe făgașul industrial ar

ПЛОДОВЫЙ ПИТОМНИКЪ
Бар. А. Ф. Стурта,

=====
Кишинев, Костюженское шоссе.
=====

Яблони—4-лѣтніе полуштамбы. Кальвиль: Бѣлый зимній, поздній, желтый. Ревель: Оберника, Ландсберга, Баумана, Мускатный, Желтый Белофлеръ, Ниполоонъ, Золотой Пармезъ, Воргинское Розовое—по 30 коп., сотня 25 руб.

Яблони карликовыя на дуреех: Бѣлый Кальвиль, Ревель Баумана и Золотое съмачко—по 35 коп.

Яблони карликовыя на парадикѣ: Бѣлый Кальвиль, Ниполоонъ, Желтый Белофлеръ, Ревель: Баумана, Орлеанскій, Баснеймскій, Золотой Пармезъ—по 35 коп.

Груши—4-лѣтніе полуштамбы. Масляная: Амалыя, Гардениона, Лигеля, Клержо, Жифора, Ниполоонъ, Деканка комитетская, Масляная древоцвѣтная, Боскъ—по 30 коп., сотня 25 руб.

Груши карликовыя на айбѣ: Масляная: Амалыя, Дала, Клержо, Лигеля, Гардениона, Вильямсъ, Деканка комитетская. Личная красавица, Генераль Тотлебенъ—по 35 коп., сотня 30 руб.

Сливы—3-лѣтній. Анна Шнегъ, Лувенская красавица, Царь, Розы, Царскій чернославъ, Карка—по 30 коп., сотня 25 руб.

Грецкій орѣхъ—3-лѣтній—по 35 коп., сотня 25 руб.

4-4

4. Anunțul publicitar al pepinierii pomicele a lui A. Stuart (BCX, №13, 1909).

duce la o concurență serioasă fructelor din Crimeea” (BCX 1910, №11). O mare atenție acorda baronul experimentării culturilor cu sâmburi. Livada baronului se proslăvea prin multiple sorturi de piersici. În livada baronului Stuart a fost experimentată și cultivarea migdalului la condițiile climaterice ale Basarabiei (Берр 1918, 182). Concluzia trasă de el în urma acestor experimente a fost următoarea: migdalul poate fi crescut liber, dând roadă frumoasă în raioanele de centru și de sud ale Basarabiei, acolo unde crește bine caisul, și în special piersicul (BCX 1911, №18).

În revista „Бессарабское сельское хозяйство” își făcea publicitate și gospodăria de producere a semințelor (în special a porumbului) a E.P. Melega-Kuzminskaia din Temeleuți, județul Soroca, administrată de A.Ia. Ștraus. „Gospodăria propunea semințe de porumb (soiuri americane, ungare și locale) din roadă anului 1909 la un preț de 2 ruble 50 copeici pentru un pud; ovăz englezesc, arăbesc, Beba, Zolotoi dojdî, Vhlih la a un preț de 1 rub. 20 cop. pentru un pud. Cel suedez, în cantitate mai mare, se vindea la un preț de 90 de cop. pudul” (BCX 1910, №5). Începând cu anul 1906, pe lotul experimental din Temeleuți, E. Melega-Kuzminskaia, împreună cu agronomul zemstvei județene S.N. Goslinski începe experimentele cu diferite soiuri de porumb, accent punându-se pe cele americane. Semințele de porumb erau procurate de la cele mai cunoscute firme din America ca, de exemplu, firma lui P. Ghenderson din New York. Timp de doi ani, 1906-1907, s-au făcut experimente cu soiuri procurate de la această firmă. Însă cel mai reușit an a fost anul 1906, când soiurile „Liming” și „Evrca”, au reușit să se coacă la începutul lunii septembrie, fiind expuse la

cea de-a doua expoziție agricolă din Basarabia, organizată la Tarutino (BCX 1911, №1). Experimentele aveau drept scop obținerea unor soiuri roditoare de porumb, cu un grad de coacere rapidă. În anul 1908 s-au experimentat noi soiuri, printre care și „Longfellow”, procurate de la firma lui I. Bartels din Kansas. Experimentul n-a reușit. Atunci E.Melega-Kuzminskaia s-a adresat după ajutor stațiilor experimentale din America de Nord – Dakota, Minnesota etc. și stației de selecție a semințelor „Alcsug” din Ungaria. Se vede, că rezultatele au fost bune, odată ce anunța deja la 1909, că se vând semințe de porumb – soiuri americane, ungare și chiar locale. Gospodăria de producere a semințelor din Temeleuți a experimentat aproximativ 48 de soiuri de porumb. Pe pământurile moșiei se mai afla o livadă-model și pepiniera „Soiuz” (cuprindea și terenuri de pe moșia Vertiujeni). Livada E. Melega-Kuzminskaia se înscria în lista celor mai renumite livezi-model din Basarabia. Printre ele erau: livada lui A.N. Krupenski din Ciutulești (cuprindea 30 desetine de pământ), a A.I. Pomer din Țaul (84 desetine), a lui M.N. Mavrocordat din Corbu, a lui V.A. Vinogradski din Iarovo, a lui F.P. Dumitraș din Cernița, V.I. Bogdan (25 desetine) și C.C. Grajdean (6 desetine) din Cuhurești (BCX 1911, №15). Pentru comparație, dăm unele date cu privire la veniturile unei livezi, expuse chiar de proprietarul ei. C.C. Grajdean din Cuhureștii de Sus, județul Soroca, în articolul „Livada mea” din nr. 13, 1911, prezintă următoarele date cu privire la veniturile anuale ale livezii: pe anul 1907 – 1550 ruble, 1908 – 2500 ruble, 1909 – 1000 ruble, 1910 – 1750 ruble, 1911 – 1400 ruble. Acestea sunt veniturile unei livezi-model cu o plantație doar de 6 desetine de pământ. Care erau atunci veniturile livezii A. Pomer, care cuprindea 85 desetine de pământ?

Foarte modest pare a fi anunțul publicitar al gospodăriei din Voinova-Ichel a lui F.F. Kepen din Călărași, arendată de N.E. Rejen. Se anunța că „se vinde viță-de-vie americană Dew Lo, Rupestris, Riparia, Gleabr, Gluart, Tomante și Marten”, fără a se indica prețurile (BCX 1909, №1). Nu sunt indicate concret prețurile nici în anunțurile pepinierii de la Bucovăț și nici ale pepinierii „Eko”. Prețul e mai redus decât cel de pe piață – declarau cei de la Bucăvăț, iar cei din Soroca anunțau clienții, că produsele lor se vând la cele mai moderate prețuri, oferindu-le gratis cataloage ilustrate.

Съменное хозяйство
Тимелеуцкой экономии
Е. П. Мелеги-Кузминской.
КУКУРУЗЫ—специальность хозяйства.

Въ Тимелеуцкомъ съменномъ хозяйствѣ культивируются американскія и другія кукурузы пятый годъ въ теченіе этого времени испытано болѣе 40 сортовъ. Многіе изъ нихъ дали неудовлетворительные результаты и послѣ ряда опытовъ исключены совсемъ. Ниже перечислены сорта, выданные главнымъ образомъ и **могутъ быть отпущены пудовыми количествами урожая 1909 года по 2 руб. 50 коп. за пудъ.**—Цѣны обозначены въ початкахъ, въ зернѣ дешевле на 20%.

АМЕРИКАНСКАЯ: Бѣлый жемчугъ, Миннезота бѣл., Миннезота желт., Сѣверо-Янанди, красн., Эврика и др.
ВЕНГЕРСКАЯ: Венгерск. желт., Пути майск., Чинквантино оранжевый.
МѢСТНАЯ селекц. по 2 руб. за пудъ: Чинквантино желт., Чинквантино оранжевый.

Подробный цѣнникъ кукурузы высылается бесплатно.

Имѣются также къ отпуску слѣдующіе сорта **ОВСОВЪ** урожая 1909 года: 1) Англискій, 2) Арабскій, 3) Вебба, 4) Золотой дождь, 5) Виланъ—по 1 руб. 20 коп. за пудъ, 6) Шведскій имѣющій въ болѣеюмъ количествѣ—90 коп. за пудъ.

почтовый адресъ: **Сороки**, Бессарабской губерніи, имѣніе **Тимелеуцы**, авѣдующему съменномъ хозяйствомъ **А. Я. Штраусу**. 2-1

5. Reclama gospodăriei de producere a semințelor a E. Melega-Kuzminskaia (BCX, №5, 1910).

Им. Войново-Икель В. В. Кеппена.
ИМЪЮТСЯ ВЪ ПРОДАЖУ
АМЕРИКАНСКАЯ ЛОЗА
 №№ 3309, 101¹⁴ Дю-Ло, Рупестрисъ и Рипария
 Глябрь, Глуаръ, Томанте и Мартенъ.
 Съ заказами прошу обратителся къ арендатору имения Н. Е.
 Ржевскъ. Каларашъ, до востребованія.

6. Caseta publicitară a gospodăriei lui F.F. Kepen din Voinova-Ichel (BCX, №1, 1909).

În schimb următorul anunț la care ne vom referi conține date concrete despre prețuri. Este vorba de anunțul publicitar al Școlii agricole din Cocorozeni, care „punea în vânzare semințe de grâu de toamnă „Banatki” și „Tejsky” la prețul de 1 rub. 50 cop. pudul, de grâu de primăvară „Ulki” la prețul de 1 rub., 40 cop. pentru un pud, secară de toamnă cu o rublă pudul, ovăz suedez cu 80 copeici pudul; Animale domestice: vițelușe rasa Simental, porci Berkshir și oi de caracul, prețul se stabilea la înțelegere; Răsad (puieți de măr, păr, prun, cais, și nuc) de cele mai bune sorturi la un preț de 20 cop.; Primea comenzi la butași de viță-de-vie americană și europeană; Vindea vin: Riesling cu 45 de copeici sticla, Cabernet – 40 cop., Aligote – 35 cop. și Aramă la un preț de 8 ruble pudul” (BCX 1909, №13). Dacă comparăm prețurile la aceleași produse, oferite de Școala agricolă din Cocorozeni cu cele oferite de gospodăria E. Melega-Kuzminskaia sau a pepinierii lui A. Stuart, observăm că prețurile școlii sunt mai mici. De exemplu, un puieț costa 20 de copeici la Școala agricolă, pe când cel din pepiniera lui A. Stuart costa 30-35 de cop. Mai mici erau prețurile și la

ВЪ КОКОРОЗЕНКОМЪ
СЕЛЬСКО-ХОЗЯЙСТВЕННОМЪ УЧИЛИЩЪ
 ИМЪЮТСЯ НА ПРОДАЖУ
 СЛѢДУЮЩЕ ПРОДУКТЫ:

СЪМЕНА:

1. Осимой пшеницы „Баватки” по 1 р. 50 к. за пудъ.
2. Осимой пшеницы „Тейской” по 1 р. 50 к. за пудъ.
3. Яровой пшеницы „Ульки” по 1 р. 40 к. за пудъ.
4. Осимой яри по 1 р. — за пудъ.
5. Овса Шведскаго по — 80 к. за пудъ.

СКОТЪ:

Тетки симентальской породы }
 Свиньи беркширской породы } цѣны по соглашенію.
 Овцы каракулевой породы . . }

ПОСАДОЧНЫЙ МАТЕРИАЛЪ:

Изъ плодотого питомника отпускаются яблони, груши, сливы, абрикосы
 лучшихъ сортовъ, а также орѣхи по 20 коп. за дерево.
 Принимаются заказы на черенки американскихъ и европейскихъ лозъ.

ВИНА:

Ризлингъ бутылка	45 коп.
Каберне ”	40 коп.
Алиготе ”	35 коп.

Медь по 8 руб. пудъ.

7. Reclama școlii agricole din Cocorozeni (BCX, №3, 1909).

Școala agricolă din Grinăuți, un puieț se vindea la un preț de 10 copeici. Așa prețuri le conveneau îndeosebi țăranilor. Ei erau potențialii clienți ale acestor școli.

Școala agricolă (inferioară) de la Cocorozeni a fost deschisă la 1 mai 1893, pentru a pregăti agronomi cu calificare inferioară din rândul țăranilor, originari din Basarabia. Ea dispunea de 500 desetine de pământ, de un teren de studiere și experimentare, o stație meteorologică, o prisacă. Pentru asigurarea țăranilor cu răsad ieftin și calitativ, cu suportul financiar al zemstvei județene Orhei, pe lângă școală au fost create în anul 1897 pepiniere pomicole și viticole. Anual pepinierele vindeau ieftin, uneori livrau gratis până la 10 mii de copaci și până la 8 mii de butași de viță-de-vie (Пономарев 1981, 82). Diversitatea produselor oferite în anunțul citat mai sus confirmă că sfera de activitate a școlii se lărgeste pe parcursul anilor. Pe lângă școală a activat și un așa-zis „hutor”-model. F. Bugaesco, administratorul Școlii agricole, publică o dare de seamă pe paginile revistei, intitulată „Hutorul”/cătunul-model de pe lângă Școala agricolă din Cocorozeni și bugetul lui pe anul 1914” (BCX 1916, №13). Autorul descrie detaliat activitatea și rentabilitatea acestui „hutor”, gestionat doar de un singur gospodar/țaran și soția acestuia. Cătune/hutore erau numite gospodăriile țărănești independente sau fermele individuale. Ele au apărut în Basarabia în urma reformei agrare, înfăptuită de P. Stolîpin. Decretul din 19 noiembrie 1906 permitea sătenilor/țăranilor să iasă din obștea sătească cu partea de pământ, care le-a revenit în urma împrumozării din anii '60-'70 ai sec. XIX.

În scopul ajutorării țăranilor în înnoirea plantațiilor de viță-de-vie, a fost creată pepiniera Societății agricole din Ialoveni, județul Chișinău, care „propunea țăranilor următoarele sorturi de butași de viță-de-vie selectați și altoiți cu Riparia-Rupestris 3309: Chasselas doré, Chasselas muscat, Senso, Modlen, Anjevin, Oparto, Muscat de Hamburg, Neagră Rară, Plavai, Galbenă și Aligote la prețul de 72 ruble mia (la comandă se achită 1/3 din preț) (BCX 1909, №5). Societatea agricolă din Ialoveni a fost fondată în anul 1908 la inițiativa lui V.V. Ianovski, membru în colegiul de redacție al revistei (1912), fost deputat în Duma Întâi de Stat a Rusiei. Pe lângă pepinieră, direcția Societății intenționa să deschidă și un depozit de mașini și unelte agricole și o stație de închiriere a

8. Anunțul publicitar al Societății agricole din Ialoveni (БСХ, №5, 1909).

mașinilor agricole. Din lipsă de surse de finanțare această Societate n-a obținut rezultate însemnate în activitatea ei (БСХ 1909, №13).

Vasile Ianovski a fost un producător de vinuri de masă. Presa basarabeană face publicitate acestor vinuri. Un anunț publicitar cu acest mesaj îl găsim și în *Бессарабский Юбилейный Сельско-хозяйственный Календарь*, editat în 1912 ca supliment la revista cercetată de noi. Un exemplar al acestui calendar se află și în patrimoniul MNAIM. Iată mesajul lui: „Vinuri basarabene ale lui V.V. Ianovski produse din viile „hutorului”/cătunului „Ianovca”, se vând angro și cu amănuntul în magazinul lui G. Țurcanu din Chișinău, strada Pușkin colț cu Alexandrovskaja. Livrare la domiciliu”.

9. Reclama vinurilor lui V.V. Ianovski, produse în cătunul „Ianovca” (Бессарабский юбилейный сельскохозяйственный календарь, 1912).

Un alt anunț publicitar care reflectă ocupațiile „hutorului” „Ianovca”, publicat pe paginile revistei: „se vând cuibare de o găină sau două din rasa Cucu de Malin, la un preț de 15 ruble. Scoaterea anului 1910. Păsările au fost supuse selecției după rezistență la frig și capacitatea timpurie de a deveni cloști. Adresa: orașul Chișinău V.V. Ianovski”.

În ambele anunțuri se indică producătorul produselor propuse așa-zisul cătun/ „hutor” „Ianovca” și proprietarul lui V.V. Ianovski. Vasile Ianovski a fost un mare proprietar de pământuri. Se știe că, la 1908, deținea moșia Vadul lui Vodă, județul Lăpușna (Colesnic 1993, 195). Nu cunoaștem pe care moșie s-a creat acest hutor și ce statut avea. Presupunem că a apărut pe moșia acestuia, odată ce se numea „Ianovca” și prezenta o gospodărie sau un grup de gospodării țărănești.

10. Reclama „cuibarelor” din cătunul „Ianovca” (БСХ, №17, 1910).

În *Бессарабский Юбилейный Сельскохозяйственный Календарь* este publicat articolul lui V. Ianovski *Despre cultura strugurilor de masă*, în care autorul menționa, că doar munca intensivă, pe parcursul mai multor ani, în acest domeniu, va duce la consolidarea culturii strugurilor de masă în Basarabia, unde sunt toate condițiile necesare de cultivare a acestora: cernoziomul, condițiile climaterice, dragostea și deprinderile populației în cultivarea viței-de-vie (БЮСК 1912, 398). Vinurile produse în cătunul lui V. Ianovski erau expuse în cadrul unor expoziții agricole din Sankt Petersburg. Basarabia a putut scoate pe piețele mari numai vinurile unui mic grup de gospodari ce dispuneau de un capital mare, iar o cantitate enormă de vinuri, bogăția națională, circula numai pe loc. Exportatori mari de vinuri din Basarabia au fost frații Ioan și Victor Sinadino. Casa de comerț „Frații Ioan și Victor Sinadino și C^o” avea deschise magazine în orașele Moscova, Ecaterinoslav, Odesa și Chișinău. Nu mai puțin erau cunoscute pe piața externă și vinurile lui G.I. Cristi și K.A. Mimi.

Biroul de legumicultură, viticultură și vinificație și depozitul de mașini agricole ale lui N.G Kavsan din orașul Chișinău, din strada Alexandrovskaja, casa lui Șmacov, lângă hotelul „Național”, anunța că a procurat de la renumitele firme Richter 150 000 și Fenouille 100 000 de butași de viță-de-vie pentru vin și de masă. Prețul pentru o mie de butași de masă ajungea la 70-85 ruble și

11. Caseta publicitară a Biroului de pomicultură, viticultură și vinificație și a depozitului de mașini agricole ale lui N.G. Kavsan din Chișinău (BCX, №11, 1910).

50-65 ruble pentru o mie de butași de vin. Biroul mai distribuia copaci fructiferi din pepinierele fraților Daiber, Rote, Semirenko, „Eko” conform prețurilor din catalog” (BCX 1909, №2). Comercializa unelte și mașini agricole, diverse preparate utilizate în creșterea plantațiilor de viță-de-vie și livezi: chiparos de aramă, carboli-neum „Avenarius” etc. N. Kavsan era reprezentantul uzinelor metalurgice ale lui A. Șpoleanski în Basarabia.

Începând cu anii '60 ai sec. XIX în gospodăriile moșierești încep a se folosi unelte și mașini agricole performante. Primele mașini de recoltat apărate în Basarabia au fost cele ale firmei „Mack-Kormik”. Fiind prea grele, ele nu erau rentabile și în scurt timp sunt înlocuite cu cele ale firmei „Jonston” și „Vood”. Spre sfârșitul anilor '80 puteai întâlni aproape în orice gospodărie plugul „Saka” (Пономарев 1981, 21). Aceste pluguri sunt recomandate țăranilor și în anul 1911, în rând cu cele produse la uzina lui Ghen din Odesa și de depozitul lui Lucașevaki din Chișinău. La prima consfătuire a agronomilor de pe lângă Uprava Zemstvei guberniale din 30 octombrie 1911 sunt recomandate gospodăriilor țărănești o serie de tipuri de unelte și mașini agricole: pluguri, boroane, semănători, treierători, tăietori de paie, produse în Rusia și în alte țări. În această listă se înscria și cultivatorul american „Planet” pe care îl vindea Kavsan la un preț de 25 ruble în depozitul lui din Chișinău, semănătoarele Elvorti, aduse din Elizavetgrad și „Superior”, comercializate de A. Grodzki din Varșovia (BCX 1911, №23).

Uzinele locale, în special cele ale lui S. Serbov și F. Gobaher produceau pluguri, treierătoare, semănătoare, teascuri, tocătoare de paie, mașini de recoltat grânele (mai puține). Majoritatea însă erau importate. La începutul secolului XX crește numărul mașinilor agricole importate. Informația extrasă din anunțurile revistei „Beccарабское сельское хозяйство” confirmă acest lucru. De exemplu, casa de comerț „I. Mintzer și C^o” din orașul Viena, propunea agricultorilor basarabeni coase și seceri perfecționate. Alfred Grodzki din Varșovia propunea vânturătoare-sortatoare Backer și selectoare de pănuși Gheida, semănători „Superior” și mașini engleze de mărunțire a furajului Bental.

În rândul ofertanților străini, ale căror anunțuri sunt inserate pe paginile revistei, se înscriau și următorii: pepinierele fraților Daiber și ale lui S.P. Rote (fondate în 1854) din Odesa, a lui L.P. Simirenko din județul Cerkask, gubernia Kiev, și pepinierele lui Paul Gros Royan din Franța.

12. Caseta publicitară a pepinierei Fraților Daiber din Odesa (BCX, №24, 1910).

13. Anunțul publicitar al pepinierei lui C.R. Rote din Odesa (BCX, №18, 1910).

ПЛОДОВЫЙ ПИТОМНИКЪ
ЛЪВА ПЛАТОНОВИЧА СИМИРЕНКО.
Адресъ: Городище, Киевской губ., Черкасского уѣзда.

Питомникъ разводитъ большими запасами кривостыхъ полуштамбовъ яблонь, грушъ и др. породъ на простыхъ дичкахъ, а также и наравковъ, выведенныхъ въ формѣ пирамидъ, пирамидъ-фюзъ, вертикальныхъ и горизонтальныхъ кордоновъ, пальметъ и т. д.

Ягодные кустарники. Парковые растенія. Очень полная коллекція сирени. Обширный ассортиментъ розъ и въсѣхъ классовъ, сиржа, испос. земляника и т. д.

Питомникъ, навѣть обычно, отпущиваетъ только роскошныя посадочныя матеріалы.

Цѣны общедоступныя.

Сезонный прейсъ-курантъ высылается желающимъ бесплатно. Интересующіеся карантеной культурой выйдутъ въ немъ главу, подробно трактующую этотъ важный вопросъ. При описаніи грушъ дано 20 прекрасныхъ иллюстрацій болѣе важныхъ сортовъ этой породы, сдѣланныхъ въ натуральную величину.

14. Reclama pepinierii lui L.P. Simirenlo din Gorodișce, gubernia Kiev (BCX, №17, 1910).

ВНИМАНІЮ ВІНОГРАДАРЕЙ И САДОВЛАДѢЛЬЦЕВЪ!

ФРАНЦУЗСКІЕ ПИТОМНИКИ

Американскіихъ филлоксероустойчивыхъ, свободныхъ отъ блекъ-Рота *привитыхъ виноградныхъ лозъ*

Самой крупной во всей Франціи фирмы:

PAUL GROS & CO. ROYAN
бывшій Феликсъ Каррьеръ.

ПОСТАВЩИКИ ИМПЕРАТОРСКАГО УДѢЛНАГО ВѢДОМСТВА.

Безукоризненное исполненіе заказовъ, какъ относительно сортовъ, такъ и качества посадочнаго матеріала.

Генеральный представитель для всей Россіи:

Торговый домъ: „ЯКОВЪ ХАСЛАВСКІЙ“.
Одесса, Пушкинская ул., № 11.

Прейскуранты фирмы высылаются желающимъ **бесплатно.**

9—5.

15. Reclama pepinierelor lui Paul Gros Royan din Franța, reprezentantul lor în Rusia Casa de comerț „Iacov Haslavski” din Odesa (BCX, №23, 1910).

Revista mai conținea o serie de anunțuri cu mesaje referitor la abonarea la reviste: *Деревня* (prețul 3 ruble) și *Крестьянское хозяйство* (prețul doar o rublă), cele mai populare reviste cu profil agricol din Rusia, editate la Sankt Petersburg, redactor A. Osipov; *Хуторянин*, editată în gubernia Poltava, redactor P. Ganko etc.

Каждому земледѣльцу хорошо известно, что точная очистка и сортировка зерна является дѣломъ первостепенной важности въ виду значительнаго вліянія ся на достоинство, практическую пригодность и продажную цѣну плодовъ сельскаго хозяйства.

Этимъ необходимымъ въ настоящее время условіемъ лучше всего отвѣчать **НЕСРАВНЕННЫЯ ОРИГИНАЛЬНЫЯ АНГЛІЙСКІЯ ВЪЯЛКИ-СОРТИРОВКИ БЕКЕРА И КУКЛЕОТБОРНИКИ-ТРЕЯРЫ ГЕЙДА.**

Оригинальныя въялки Бекера служатъ идеальнымъ образомъ для цѣлаго ряда специальныхъ заводовъ въ разныхъ странахъ и сильно выдѣляются своей прекрасной конструкціей, отдалкой и экономическимъ совершенствомъ исполняемой ими работы, чиста и сортируя зерно тончайшимъ образомъ и въ большомъ количествѣ.

Треяры Гейда съ однимъ или двумя шинарами, имѣютъ фрезированныя, а не штампованныя отверстія, благодаря чему увеличивается ихъ производительность на 25%, противъ производительности всѣхъ другихъ машинъ этого рода, и достигается большая ихъ долговѣчность и, следовательно, экономія.

Подробное описаніе и рисунки этихъ производительнѣйшихъ машинъ имѣются въ иллюстрированномъ каталогѣ за текущій годъ, который высылается по первому требованію бесплатно.

АЛЬФРЕДЪ ГРОДЗКІЙ. Варшава, 33, Сенаторская. 21

16. Caseta publicitară a vânturătoarelor-sortatoare Beker și a selectorului de pănuși Gheida comercializate de Alfred Grodzki din Varșovia (BCX, №17, 1910).

Așadar, cercetând colecția de reviste „Beccarabское сельское хозяйство”, am constatat, că anunțurile publicitare aveau o gamă variată de subiecte agricole. Alături de celelalte compartimente ale revistei, rubrica *Anunțuri* a pus în

Я. МИНЦЕРЪ и К^о, Вѣна 8¹, (Австрія).
ДОСТАВКА ОБЩЕПРИЗНАННО-НАИЛУЧШИХЪ КОСЪ и СЕРПОВЪ
НЕПОСРЕДСТВЕННО

Земскимъ Управлѣмъ, Обществамъ Потребительнымъ, Сельско-Хозяйственнымъ и т. под.

„Усовершенствованныя” КОСЫ Я. Минцера

выдѣляются изъ наилучшей тисненой стали; согласно высшему методу заводскія почки отшлифованы исключительно дробами, а звенья косъ производятся въ голландскомъ салѣ

Почти на всѣхъ всемирныхъ выставкахъ наши косы удостоились лучшихъ отзывовъ и были премированы множествомъ золотыхъ медалей

Основываясь на такой массѣ положительныхъ отзывовъ относительно превосходнаго качества нашего товара, мы не станемъ оговаривать наши косы и респектабельно ихъ доброту.

Наши косы и бѣзъ того достаточно известны по всему міру и не нуждаются въ особой рекламѣ.

Такъ какъ наши косы изготовляются изъ высшего сорта стали, то не удивительно что и цѣны ихъ весьма высоки.

Длина косы съ рукояткой въ рукахъ, верхнихъ и домыкахъ	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	
Сотня косъ обѣихъ	46	50	54	58	62	66	69	72	75	78	81	84	Рублей									

Косы изъ стали „МАНГАНЪ” съ закрытыми бронзовыми ручками—за СОТНЮ на 9 рублей дороже.

При болѣе крупныхъ заказахъ соответственная скидка.

Пріемъ повора до момента назначения и государственному пограничному имъ брать на свои счесть.

При заказахъ необходимо прислать часть всей стоимости заказа въ видѣ задатка, причѣмъ на оставшія деньги мы делаемъ надлежащенный платѣжъ.

Англійскіе серпы съ зубчатыми лезвьями.
Цѣны за дюжину:

длина лезвия	18	20	22
руч. мед.	3	3	4
руч. жел.	60	55	52

100 ПАТЕНТОВАННЫХЪ КОЛѢЦЪ для прикрѣпленія косъ съ лезвиями 9 рублей.

100 МОЛОТКОВЪ для извлеченія косъ стоятъ 45 руб.

100 БАБОКЪ (наковальня) 35 руб.

При заказахъ просимъ сослаться на настоящую газету.

Подробный прейсъ-курантъ (оптомъ или рознично) высылается по первому требованію бесплатно.

Я. Минцеръ и К^о, Вѣна 8¹, ул. Долга.

17. Reclama coaselor și secerilor produse de firma „I. Mintzer și C^o” din Austria (BCX, №23, 1910).

БСХ 1911, №23: Бессарабское сельское хозяйство, №23 (Кишинев 1911).

БСХ 1915, №3: Бессарабское сельское хозяйство, №3 (Кишинев 1915).

БСХ 1916, №13: Бессарабское сельское хозяйство, №13 (Кишинев 1916).

БЮСК 1912: Бессарабский юбилейный сельскохозяйственный календарь (Кишинев 1912).

Берг 1918: Л.С. Берг, Бессарабия. Страна. Люди. Хозяйство (Петроград 1918).

Пономарев 1981: В.П. Пономарев, Агрономическая наука Бессарабии в 1812-1918 гг. (Кишинев 1981).

Трубецкой 1968: Б. Трубецкой, Из истории периодической печати Бессарабии (Кишинев 1968).

Урусов 1907: С.Д. Урусов, Записки губернатора. Кишинев 1903-1904 (Москва 1907).

Agricultural advertising in periodicals of the late 19th - early 20th centuries from the collection of NMHM

Abstract

Depending on the stage of development, advertising as a historical phenomenon was expanding its sphere of influence penetrating more and more in various spheres of human activity. Agriculture, which is an important branch of the national economy closely related to the trade, always needs advertising. The absence of serfdom and the agrarian reforms have contributed to the integration of Bessarabian agriculture into the system of market relations. Local farmers needed promotion and marketing of agricultural products. For this they applied to various means of advertising. Agricultural advertisements can be found in the pages of the Bessarabian press from the late 19th - early 20th centuries. Most often, they were printed in publications of agricultural profile. An example is the magazine "Bessarabskoe sel'skoe khozyaistvo" ("Bessarabian Agriculture"), the publication of Agronomic Section of the Bessarabian Naturalists' Society and the Chișinău Department of the Imperial Russian Society for Horticulture. The magazine was published from 1908 to 1917.

In the collection of MNHM there are 28 issues of this magazine (in all there were 240 issues). The years of publication: 1909, 1910, 1912 and 1916. They are the main source of research on the topic.

The aim of this work is to determine the themes of agricultural advertisements and their contribution to the improvement of agricultural management in Tsarist Bessarabia.

All issues of the journal had the ads section. Regular customers of the journal were both local and foreign manufacturers. Among the local: Fruit and Grape Nurseries "ЕКО" (Soroca); Bucovăț Fruit and Grape Nurseries; Baron A. Stuart's Fruit Nursery (Chișinău); Cocorozeni Agricultural School; E.P. Melega-Kuzminskaia's estate of Temeleuți and F.F. Köppen's estate of Voinovo-Ikel; Horticulture, Viticulture and Winemaking Bureau and Storage of Agricultural Machinery of N.G. Kavsan (Chișinău), etc. The ads offered planting material tested in local climate: fruit trees, local and foreign varieties of grape vine grafted onto American rootstocks, seed crops, as well as purebred cattle. Among the proposals there were met agricultural tools and machines made by known foreign firms.

List of illustrations:

1. Magazine "Bessarabskoe sel'skoe khozyaistvo" ("Bessarabian Agriculture") (БСХ, №5, 1909) (title page).
2. Ad unit of the Bucovăț Fruit and Grape Nurseries (БСХ, almost in all the issues).
3. Advertising of the Fruit and Grape Nurseries «ЕКО» (БСХ, №18, 1910).
4. Advertisement of Baron A. Stuart's Fruit Nursery (БСХ, №13, 1909).
5. Advertising of E.P. Melega-Kuzminskaia's seed farms (БСХ, №5, 1910).
6. Ad unit of F.F. Köppen's estate of Voinova-Ichel (БСХ, №1, 1909).
7. Advertising of the Cocorozeni Agricultural School (БСХ, №3, 1909).
8. Advertisement of the Ialoveni Agricultural Society (БСХ, №5, 1909).
9. Advertising of wines of V.V. Yanovsky (Бессарабский юбилейный сельскохозяйственный календарь, 1912).
10. Advertising of the "nests" from "The Yanovka Farm" (БСХ, №17, 1910).
11. Ad unit of the Horticulture, Viticulture and Winemaking Bureau and Storage of Agricultural Machinery of N.G. Kavsan (Chișinău) (БСХ, №11, 1910).
12. Ad unit of the Dayber Brothers' Nursery Garden, Odessa (БСХ, №24, 1910).
13. Advertisement of S.R. Rothe's Nursery Garden, Odessa (БСХ, №18, 1910).
14. Advertising of L.P. Simirenko's Fruit Nursery, Horodysche, the Kiev Governorate (БСХ, №17, 1910).
15. Advertising of the French grape nursery "Paul Gros Royan", the General Representative in Russia – Trading house "Jacob Haslavsky", Odessa (БСХ, №23, 1910).

16. Ad unit of the winnowing and grain cleaning machines marketed by Alfred Grodzky, Warsaw (БСХ, №17, 1910)
17. Advertising of scythes and sickles by "J. Mintzer and K^o", Austria (БСХ, №23, 1910).
18. Advertising of Alfred Grodzky's sowing machines "Superior", Warsaw (БСХ, №17, 1910).
19. Ad unit of Wloclawek Wire Works, the Warsaw Governorate (БСХ, №6, 1910).

Сельскохозяйственная реклама в периодических изданиях конца XIX - начала XX века из коллекции НМИМ

Резюме

В зависимости от этапа развития, реклама как исторический феномен расширяла сферы влияния, все более проникая в самые разные сферы человеческой деятельности. Сельское хозяйство, являясь важной отраслью национальной экономики, тесно связанной с процессом коммерциализации, нуждалось и нуждается в рекламе. Отсутствие крепостничества и аграрные реформы способствовали включению сельского хозяйства Бессарабии в систему рыночных отношений. Местные сельхозпроизводители нуждались в продвижении и коммерциализации продукции. Для этого они обращались к различным средствам рекламы. Пусть немногочисленные, рекламные объявления сельскохозяйственной тематики встречались на страницах бессарабской прессы с конца XIX - начала XX века. Чаще всего они печатались в изданиях сельскохозяйственного профиля. Примером такого издания служит журнал «Бессарабское сельское хозяйство», издание Агрономической секции Бессарабского общества естествоиспытателей и любителей естествознания и Кишиневского Отдела Императорского Российского общества плодоводства. Журнал печатался в типографии Бессарабского Губернского управления с 1908 по 1917 год.

В фондах НМИМ хранится 28 номеров этого журнала (всего их вышло 240). Годы издания: 1909, 1910, 1912 и 1916. Они являются основным источником исследования по данной теме.

Цель этой работы состоит в определении тематики рекламных объявлений сельскохозяйственного характера и их значения для повышения уровня управления сельским хозяйством в царской Бессарабии.

Во всех выпусках журнала имела рубрика объявлений. Постоянными клиентами журнала были как местные, так и зарубежные производители. Среди местных: Питомники «ЕКО» (Сороки), Быковецкий питомник Управления имениями заграничных духовных установлений, Плодовый питомник барона А. Стурта (Кишинев, Костюженское шоссе), Кокорозенское сельскохозяйственное училище, хозяйства Е.П. Мелеги-Кузминской из Тимелеуц и Ф.Ф. Кеппена из Войново-Икель, Бюро плодоводства, виноградарства и виноделия и Склад земледельческих машин Н.Г. Кавсана (Кишинев) и пр. В объявлениях предлагался посадочный материал, проверенный в условиях местного климата: саженцы фруктовых деревьев, виноградные лозы, привитые на американских подвоях, семена зерновых культур, а также породистый домашний скот. Среди предложений встречались сельскохозяйственные орудия и машины производства известных зарубежных фирм.

Список иллюстраций:

1. Журнал „Бессарабское сельское хозяйство” (БСХ, №5, 1909) (титульный лист).
2. Рекламный блок Быковецкого питомника, БСХ (имеется почти во всех номерах).
3. Реклама Питомников «ЕКО», Сороки (БСХ, №18, 1910).
4. Рекламное объявление Плодового питомника А. Суарта (БСХ, №13, 1909).
5. Реклама семенного хозяйства Е. Мелеги-Кузминской (БСХ, №5, 1910).
6. Рекламный блок имения Войново-Икель Ф.Ф. Кеппена (БСХ, №1, 1909).
7. Реклама Кокорозенского сельскохозяйственного училища (БСХ, №3, 1909).
8. Рекламное объявление Яловенского сельскохозяйственного общества (БСХ, №5, 1909).
9. Реклама вин В.В. Яновского (Бессарабский юбилейный сельскохозяйственный календарь, 1912).
10. Реклама «гнезд» с «Хутора Яновка» (БСХ, №17, 1910).
11. Рекламный блок Бюро плодоводства, виноградарства и виноделия и Склада земледельческих машин Н.Г. Кавсана, Кишинев (БСХ, №11, 1910).
12. Рекламный блок питомников братьев Дайбер, Одесса (БСХ, №24, 1910).
13. Рекламное объявление питомников С.Р. Роте, Одесса (БСХ, №18, 1910).
14. Реклама питомника Л.П. Симиренко, г. Городище Киевской губернии (БСХ, №17, 1910).
15. Реклама французских питомников *Paul Gros Royan*, генеральный представитель в России – Торговый дом «Яков Хаславский», Одесса (БСХ, №23, 1910).

16. Рекламный блок веялок-сортировок Бекера и куколеотборников-триеров Гейда, продававшихся Альфредом Гродзким, Варшава (БСХ, №17, 1910).
17. Реклама кос и серпов фирмы «Я. Минцер и К^о», Австрия (БСХ, №23, 1910).
18. Реклама сеялок «Сюпириор» Альфреда Гродзкого, Варшава (БСХ, №17, 1910).
19. Рекламный блок Влоцлавского проволочного завода К. Кляуке, Варшавская губерния (БСХ, №6, 1910).

05.02.2013

Vera Serjant, Muzeul Național Istorie a Moldovei, str. 31 August, 121-A, MD-2012 Chișinău, Republica Moldova